

Popülist Radikal Sağ Partilerin Avrupa'daki "Süper Seçim Yılı" Olarak 2017: AfD'nin ve FN'in 2017'deki Seçim Sonuçları ve Söylem Stratejileri

Eda Canımana*

Giriş

Avrupa Birliği ülkelerindeki demokratik siyasal sistemler radikal sağın tehlikesinde mi? Neoliberal iktisadi hegemonyanın 2008'de getirdiği küresel finans krizinden sonra Birlik ülkelerindeki radikal sağ partilerin ırkçı ve otoritarist söylemlerini daha keskin ve popülist bir retorikle siyasi kampanyalarına dahil etmeleri ve seçmen kitlelerini genişletmelerinden sonra bu soru, Avrupa'daki akademik ve siyasi çevrelerde daha fazla gündem olmaya başlamıştır. Popülist radikal sağ partilerin Avrupa'da artan kitleliliğinin seçimlerde başarı getirmesiyle bu paragrafın başındaki soru, demokrat kesimler tarafından gide-

rek daha fazla kaygı ile sorulmaya başlamıştır. 2017'de Fransa'da Ulusal Cephe'nin (FN) başkanlık yarışında finale kalacak kadar siyasal sistemde güçlü bir aktör haline gelmesi ve Almanya'da federal seçim sonrası Alternative für Deutschland'ın (AfD) seçim barajını aşarak halk meclisi Bundestag'a milletvekili çıkarması; Avrupa demokrasisinin gidişatı bakımından siyaset bilimsel olarak incelenmesi gereken gelişmeler olarak önümüzde durmaktadır. Almanya'da AfD seçimlerdeki hedefini elde ederken Fransa'daki seçim sonuçları her ne kadar FN'in aleyhine gibi gözükse de aslında her iki seçim, Avrupa'daki popülist sağın artan seçim gücünü

daha aleni bir olgu olarak ortaya koymaktadır.

Bu çalışma ise AfD ve FN'in parti programlarını ve seçim öncesi ve sonrasında verdikleri demeçleri esas alarak her iki partinin ırkçılık, otoritarist iç politika, ekonomik milliyetçilik ve militarist dış politikayı benimsemekte ortaklaştığını; ancak seçimlerde aldığı sonuçlara bağlı olarak seçim öncesi ve sonrasında söylem stratejilerini değiştirdiğini iddia etmektedir. Bu çalışmanın metodolojisinde hem içerik analizi hem de söylem analizi kullanılmıştır. AfD ve FN'in parti programlarının yanı sıra her iki partinin seçimlerden bir ay öncesinde ve bir ay sonrasında televizyonlara verdiği demeçler incelenmiştir. Parti programlarının incelenmesinde Gemenis'in (2013) öne sürdüğü Comparative Manifesto Project (CMP) içerik analizi metodu olarak kullanılmıştır; çünkü CMP modeli, parti programlarında belirtilen siyasi gündemleri dikkat çekiciliklerine göre kategorileştirmeye ve sınıflandırmaya odaklanmaktadır (Gemenis, 2013). Her iki partinin televizyon demeçleri ise söylem analizi metotlarıyla incelenmiştir.

Avrupa'da Parti Sistemlerinin Tarihsel Dönüşümü ve Anti-Sistemik Partiler

Birlik ülkelerinde anti-sistemik partilerin günümüzdeki artan seçmen kitlesini parti sistemleri literatüründeki pek çok farklı yaklaşım ışığında yorumlamak mümkündür. Bunlardan bir tanesi Muis ve Immerzeel'in

(2017) "talep-arz" yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre; "talep" kısmı seçmenlerin şikâyet konularına odaklanırken "arz" kısmı ise anti-sistemik partilerin siyasal sistemdeki kısıtlılıkları ve olanaklarına odaklanır (Muis & Immerzeel, 2017). Bu kısıtlılık ve olanaklar, söz konusu bir anti-sistemik partinin kendi içindeki örgütsel nitelik ve mekanizmalarına veya o partinin siyaset yürüttüğü ülkenin bütünsel anlamda parti sistemindeki kurumsal dinamiklere göre analiz edilir (Muis & Immerzeel, 2017). Muis ve Immerzeel'in yine aynı çalışmasına göre; Avrupa'daki merkez-dışı partilerin seçimlerdeki gücü, ülkelerin seçim sistemlerine göre de değişkenlik göstermektedir. Çoğunlukçu seçim sistemine sahip birlik ülkelerinde, görece yüksek seçim barajının, potansiyel radikal sağcı seçmenlerini, iktidar partisine karşı negatif tutumları doğrultusunda stratejik olarak merkez partilere oy vermeye teşvik ettiği görülmektedir (Muis & Immerzeel, 2017). Ancak nispi temsil seçim sistemini benimsemiş ve düşük seçim barajı olan birlik ülkelerinde merkez-dışı siyasi partilerin yeni aktör olarak siyasal sisteme dahil olma ihtimalleri artmaktadır (Muis & Immerzeel, 2017). Dolayısıyla, Avrupa'da hem düşük seçim barajı hem de nispi temsil odaklı seçim yöntemi, konjonktür değişimine göre zamanla başta merkez-dışı partiler dahil olmak üzere yeni partilerin seçimlere girmesini ve parti siyasetini dönüştürmelerini kolaylaştıran iki unsur olarak açıklanabilir.

Anti-sistemik partilerin günümüzde birlik ülkelerinde aktif siyasi aktörler haline gelmesini anlamlandırma için Birlik ülkelerindeki seçim sistemlerinin yanı sıra siyasi rekabet koşullarının da göz önüne alınması gerekir. Herbert Kitschelt (2007), partilerin rekabet koşullarını; partilerin gündeme dair tutumlarına göre ya da değerliğine¹ göre (aynı politika düzenlemelerini savunan; ama daha güçlü ve yetkin olan partilere göre) değerlendirildiği koşullar olarak ikiye ayırır. Partilerin fraksiyonlaşması

-yani bölünmesi-, üye sayısının aktiflik ve verimlilik düzeyi ve partilerin toplumdaki sosyo-politik ayrışmalar ve bölünmelerden kaynaklanan politika belirleme farklılıkları; parti sistemlerini değerlendirmek için kullanılan diğer faktörlerdir (Kitschelt, 2007). Avrupa'daki popülist radikal sağ partileri potansiyel seçmenlerine çekici kılan "yönlendirici" işlev de (Rabinowitz & Macdonald, 1989) siyasi kampanyalarında, birlik ülkelerindeki bazı toplumsal kesimlerin "daha kritik ve öncelikli" gördüğü işsizlik ve finans krizi gibi konuları "çözmeye" ve "genel kamu refahını sağlamaya en yetkin politikacılar"

¹ Kitschelt bunu "valence-based competition" olarak kavramsallaştırmıştır. Söz konusu eser için bkz: The Oxford Handbook of Comparative Politics, 2007, Chapter "Party Systems", sf. 522-554

olarak kendilerini lanse etmelerinden kaynaklanmaktadır. Birlik ülkelerindeki toplumlar arasında farklı tarihsel arka planlara sahip sosyo-politik çatışmaların ekonomik krizlerle birlikte daha da derinleşmesi, anti-sistemik partilerin “sorun çözmeye yetkinlik” iddiasıyla şiddetlendirdiği popülist söylemlerinin siyaseti etkileme gücünü artırmaktadır.

Avrupa’da Siyasi Kültür ve Anti-Sistemik Partiler

Birlik ülkelerindeki popülist radikal sağ partilerin ortalama seçmenle kurduğu doğrudan ve yönlendirici ilişkiyi anlamlandırmak için Wren

ve McElwain’in çalışması (2007) Avrupa’daki parti sistemlerine yönelik faydalı bir tarihsel analiz sunmaktadır. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra radyo ve televizyonun seçmenlere ulaşmanın öncelikli kanalı olduğu dönemde kitle partileri, siyasetçilerin seçmenleri kendi siyasi programlarına entegre etme amacı doğrultusunda işlevsel bir araçtı. Bu açıdan siyasi partiler arasındaki klasik anlamda “sağ ve sol” ayrımı, Avrupa toplumlarındaki keskin ikili sınıf çatışmasına bağlı olarak seçmenlere daha doğrudan hitap edebiliyordu (Wren & McElwain, 2007). Bu keskin toplumsal sınıfların 1970’li yıllardan itibaren

parçalanması ve daha karmaşık bir şekilde iç içe geçmesiyle birlikte siyasi partilerin parti programlarındaki “sağ ve sol” ayrımı, yerini “sol-özgürlükçü” ve “sağ-otoritarist” uçların olduğu ideolojik yelpazede konumlanan “merkez” partilere bıraktı (Wren & Mcelwain, 2007). Bu yeni olgu, aynı zamanda “Yeni Sol” ve “Yeni Sağ” partilerin de bu süreçte dönüşmekte olan siyasal sistemlere dahil olmasını barındırmaktaydı. Avrupa’da Soğuk Savaş’a özgü “kitle partisi” (catch-all party) modelinin 1970’li yıllardan itibaren popülerliğini yitirmesiyle oluşan boşluğu yavaş yavaş radikal Yeni Sağ partiler doldurmaya başladı ve seçim stratejileri doğrultusunda seçmenleri göçmen düşmanlığı üzerinden mobilize etmeye çalıştı (Wren & Mcelwain, 2007).

Toplumdaki siyasal ayrışma hatlarının sağ ve sol arasında keskinleşmesinin seçmenlerin oy verecekleri partiyi seçmelerinde büyük rol oynadığı Fransa’da 1972’de kurulan Ulusal

Cephe (FN), kuruluşundan itibaren kısa süre içerisinde oylarını artırdı. Bu gelişmeyi anlamlandırmak için Veugelers (1997) iki farklı kuramı inceledi. Bunlardan biri, FN’e oy vermiş kitledeki eski solcuları anlamlandırabilmek için öne sürülen “dealignment” kuramı² iken diğeri, daha önceden ılımlı sağ partilere oy vermiş olup daha sonrasında oylarını FN’e veren seçmenlerin çokluğunu açıklamaya yarayan “süreklilik” kuramıdır (Veugelers, 1997). Veugelers’in bulgusuna göre (1997); ikinci grup seçmenlerin FN kitesindeki ağırlığı birinci grup seçmenlere göre daha fazla olduğu için “süreklilik” kuramı, FN’in seçmen kitlesini artırmasını daha iyi açıklamaktadır. Yine aynı kuram, Fransa’daki seçmen davranışında ve siyasal kampanyalarda ideolojik ayrımların günümüzde de büyük rol oynadığını açıklar.

² “dealignment” kelimesi siyaset biliminde, bir partiye daha önceden sürekli oy vermiş ya da üstü kapalı destek olmuş kesimin partiye yönelik hayal kırıklığından dolayı rakip partiye oy vererek o partiyi zayıflatma amacını ifade etmektedir.

Avrupa’da Anti-Sistemik Partilerin Seçmenlere Yönelik “Yönlendirici” İşlevi

Yerlililik, Avrupa şüpheciliği, göç karşıtlığı ve üniter bir devletle ilişkilenen ve “saf ulusa” dayanan vatandaşlık savunuculuğu; Birlik ülkelerindeki popülist radikal sağın ortaklaştığı dört karakteristik siyasi güdüm olarak öne çıkmaktadır. Aşırı sağ partilerin söylemleri de bu amaçlar etrafında örülmektedir. Avrupa’daki yerlililik; ırkçı ve göçmen karşıtı eğilimleri barındıracak şekilde milliyetçiliğin altını yabancı düşmanlığı üzerinden doldurmaktadır (Arzheimer, 2015). Yerlililiğin Avrupa’daki diğer tezahürü ise popülist sağ partiler tarafından sıklıkla kullanılan dışlayıcı bir vatandaşlık retoriğidir: “Gerçek vatandaş” retoriğiyle vatandaşlığın olabildiği kadar “homojen” olması gerektiği savunulur (Arzheimer, 2015). Aşırı sağ partilerin edindiği bir başka siyasi pozisyon olan Avrupa şüpheciliği ise Avrupa entegrasyonuna karşı beslenen olumsuz tutumu öne çıkararak Euro bölgesinin 2008’den beri yaşadığı ekonomik krizi referans almaktadır (Arzheimer, 2015).

Anti-sistemik radikal sağ partiler, demokratik rejimlerde geleneksel faşist ideolojik içerikleri siyasi ve sosyo-politik sorunları baz alan siyasi programlarla değiş tokuş ederek bunları radikal bir söylemle dile getirirler (Betz & Mayer, 1994). Dahası, siyasi pazarlamanın güncel araçlarını televizyon programlarına çıkan “karizmatik” liderler yoluyla ortalama

seçmene hitap etmek için kullanırlar (Betz & Mayer, 1994). Artan ekonomik eşitsizlik ve dış politika krizlerini, “var olan neoliberal düzenin güçsüz ve etkileycilikten uzak yöneticilerinin semptomları” olarak tanımlarlar ve bunun yerine “vatandaşların ortak vicdanına sadık, sorunları pratik ve kararlı şekilde çözen güçlü lider adayları” olarak kendilerini lanse ederler (Betz & Mayer, 1994). Birlik ülkelerinin içinden geçtiği derin sosyo-ekonomik sorunların “aslında basit” çözümleri olduğunu öne sürerek kendi popülist politika önerilerini -göçmen karşıtlığını ve AB’den çıkmayı- öne çıkarırlar (Betz & Mayer, 1994). Birlik ülkelerinde popülist radikal sağ, bu stratejiyi kullanarak seçimlerde avantaj elde etmeye başladı. Örneğin; Avrupa Para Birliği’ne yönelik düzenlemeler getirilmesini savunmak, AfD’nin hem 2013’te yapılan Almanya genel seçimlerinde hem de 2014’te yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde iyi bir oy oranı elde etmesinde stratejik olarak önemli bir rol oynadı (Grimm, 2015).

Seçmenlerin oy verecekleri partiyi tekil sorunlara yönelik savunduğu politikalara göre belirlemesi, popülist radikal sağ partilere, demokratik rejimlerde seçmenleri daha yoğun bir şekilde yönlendirebilme olanağı tanıdı. Rabinowitz ve Macdonald’a göre (1989); köklü demokratik rejimlerdeki çok partili sistemlerde merkez partilerin seçmen tabanı kayganlaşırken sorunlara “alternatif politikalara” getiren merkez-dışı partilerin seçmen-

lere yönelik “yönlendirici” işlevi de artmıştır -yani seçmenleri ikna etmeleri kolaylaşmıştır. Güncel sorunların çözümünde merkez partilerin hamle yapma gücünün zayıflamasıyla anti-sistemik partiler, bu sorunlara yönelik ırkçı politika önerilerini “politika aciliyeti” vurgusuyla harmanlayıp söylemlerinde yoğunlaştırarak kendi “diriliğini” koruyabilmektedir (Rabinowitz & Macdonald, 1989). Dolayısıyla demokrasinin hem rejim hem de toplumsal norm olarak oturduğu ülkelerde bile anti-sistemik partilerin seçim gücünü artırabilmesini açıklayan “yönlendiricilik” kuramı, AfD ve FN’in 2017’deki seçim gücünü değerlendirirken kullanışlı bir siyaset bilimsel araç olarak durmaktadır.

FN ve AfD’nin Parti Programlarına Karşılaştırmalı Bir Bakış

FN ve AfD’nin parti programları içerik olarak incelendiğinde, benzer kategoriler altında, benzer gerekçelendirmelerle sunulan birbirine paralel politika önerilerinin sunulduğu görülmektedir. Bunlardan ilki -ve retoriklerinde en çok kullanılan başlık olan- çalışma politikaları ve makro iktisadi politikalarıdır. Savundukları ekonomik modeller birbirinden farklı nüanslara sahip olsa da her iki parti, ekonomik kırılmalıkların sebebi olarak göçmenleri ve Euro’nun ortak para birimi olarak yürürlükte olmasını sorumlu tutmaktadır. AfD, parti programında Maastricht Antlaşması’nı, “siyasi elitlerin Avrupa Birliği’ni bir tür merkezleşmiş devle-

te çevirmesini sağlayan temel unsur” olarak tanımlar (AfD, Manifesto For Germany, 2013). Buna karşılık olarak FN ise Euro’yu, küreselleşmeye referans vererek “piyasa diktatörlüğünün aracı” olarak tanımlar ve Avrupa Birliği’nin, Euro politikaları ve ülke sınırlarının geçirgenliği yoluyla Fransa’nın kendi iktisadi politikaları üzerindeki egemenliğini zedelediğini öne sürer (Front Nationale, Notre Projet: Programme Politique du Front Nationale). Bu sayede bu iki popülist radikal sağ parti, göçmen karşıtı söylemlerini Euro krizi ve Avrupa Birliği’nin ortak göç politikaları üzerinden gerekçelendirir. FN’in ve AfD’nin savunduğu ekonomik modellerde nüans farklılıkları da söz konusudur. AfD serbest emek piyasasını savunurken FN devletin sosyal hizmete müdahalesi ve ekonominin hizmet sektörüne karşı yeniden sanayileştirilmesi gerektiğini öne sürerek bir nevi ekonomik milliyetçiliği savunmaktadır.

İkinci olarak dış politika konusunda iki parti de NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) üyeliğini savunmaktadır ve kendi ülkelerinin diplomatik mecralarda “güçlü” olarak görülmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Örneğin, FN, Japonya gibi Asya ülkelerinin artan diplomatik ve ekonomik gücünü referans alarak, dünyadaki diplomatik sistemin “çok kutuplu sisteme” doğru gittiğini ve Fransa’nın bu “yeni düzende” diplomatik gücünün artması gerektiğini “Fransa’nın tarihsel misyonu” olarak ileri sürer

(Front Nationale, Notre Projet: Programme Politique du Front Nationale). Hem AfD hem de FN, parti programlarında kendi ülkelerinin diplomatik çıkarlarını ve güç ihtiyacını “ulusal çıkar” adı altında ele alır ve diplomatik güce iki politikayı şart koşar: (1) ulusal ordunun güçlendirilmesi ve (2) devletin dış politikaları belirlemede Avrupa Birliği’nden kopması. Dolayısıyla her iki partinin diplomasiye ortaklaşa militarist bir şekilde yaklaşmışlığı görülmektedir.

Parti programlarında her iki partinin birbirine paralellik gösterdiği bir başka husus, iç politikaya “ulusal güvenlik” çerçevesinden bakmaları ve bu yönüyle otoritarist rejim dönüşümünü “çözüm” olarak savunmalarınıdır. FN, toplumdaki sağ ve sol ideolojik ayrışmasının “toplumun huzurunu ve düzenini bozduğunu” ve buna çözüm olarak “toplumsal ahlâkın devlet müdahalesiyle güçlendirilmesini” önermektedir (Front Nationale, Notre Projet: Programme Politique du Front Nationale). AfD ise “yasa ve düzenin” korunması ve toplum nazarındaki “üstünlüğünün sağlanması” gerektiğini öne sürerek “devlet gücünü temin etmek için polis kuvvetlerinin ve yargının reformlar yoluyla temelden dönüştürülmesini” önerir (AfD, Manifesto For Germany, 2013). Her iki parti de içişleri ve güvenlik başlıklarında vatandaşların eşitliği ve özgürlüğü yerine “toplumsal ahlâkı” ve hukukun üstünlüğü yerine “yasa ve düzeni” öne çıkarır. Toplumun bu iki kategori aracılığıyla “düzene” sokul-

masını ve düzenin “polis kuvvetlerinin gücünü artırarak” sağlanmasını savunur. Ancak her otoritarist gündemi olan siyasi aktör gibi toplumsal ahlâkın kimin tarafından nasıl belirlenmesi gerektiğini muallakta bırakır. Polis kuvvetlerini ve yargıyı “reformlarla” dönüştürme gündemi de her iki partinin kendi ülkelerindeki rejimlerin halihazırdaki demokratik mekanizmalarını stratejik olarak otoritarizme doğru manipüle etme güdümü olarak yorumlanabilir.³ Hem AfD hem FN, parti programlarında her konuda ve gündemdeki “ulusal önceliklerin” belirlenmesinde sürekli olarak referandum yapılmasını ileri sürer. AfD, bunu “İsveç modeli doğrudan demokrasi olarak adlandırır” (AfD, Manifesto For Germany, 2013). Dolayısıyla her gündemde sürekli olarak uygulanan referandum modeli, her iki parti tarafından otoritarist dönüşüme yönelik politikaların halk nezdinde meşrulaştırılmasına yönelik bir araç olarak öne çıkarılır.

Seçim Öncesi Demeçler: Popülist Radikal Sağın İrkçı Retorik Deneyi

Betz ve Mayer’in (1994) analiz ettiği gibi; popülist radikal sağ partilerin, güncel sosyo-ekonomik sorunlara yönelik getirdiği ırkçı politika önerilerini seçim kampanyalarında “politika

³ Demokratik rejimlerin iktidara gelen siyasi aktörler tarafından otoriterliğe doğru evrilecek şekilde nasıl manipüle edilebildiğini açıklayan çeşitli kuramsal çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmaların başında Andrea Schedler’in seçim bazlı otoriter rejimlerle ilgili çalışması gelmektedir. Söz konusu eser için bkz: Schedler, 2013, The Politics of Uncertainty: Sustaining and Subverting Electoral Authoritarianism, OUP Oxford, sf: 54-76

aciliyeti” retorikleriyle nasıl birleştirdiğini hem FN’in hem AfD’nin kampanya sürecinde seçim öncesi verdiği demeçlerde gözlemek mümkündür. 2017’de Emmanuel Macron ile finale kaldığı başkanlık seçimlerinin son turundan 18 gün önce Fransız ulusal kanalı TF1’in bir programına katılan FN’in lideri Marine Le Pen, seçimleri kazandığında yürürlüğe sokacağı göçmen karşıtı politikalarını “İslamcı terörizmle mücadele” ve “göçmen işçilerle rekabet halinde olan ve işsizlik riskiyle karşı karşıya kalan Fransız işçisinin refahı” retorikleriyle gerekçelendirdi. Sosyal ve kamu hizmetlerine yönelik getireceği ırkçı düzenlemeleri de “Fransa’ya her yıl daha fazla göçmenin gelmesinin cemaatleşme yaratacağını” ileri sürerek “kısıtlı devlet kaynaklarının öncelikli olarak yerli işçilere sağlanması” retoriklerini kullanır.

Seçim öncesi kampanya sürecinde popülist radikal sağ partilerin; “politika aciliyeti” retoriklerinin ardından -Rabinowitz ve Macdonald’ın (1989) kuramsallaştırdığı üzere- seçmeni “yönlendirici” söylemini devreye soktuğu gözlemlenmektedir. Marine Le Pen, söz konusu televizyon programında ırkçı politika önerilerinin ardından başkanlık seçimlerini “medeniyet yarışı” olarak tanımlamıştır ve “Bu seçimin sonuçları; seçmenlerin özgürlüğü seçip seçmeyeceklerinin ve Fransız Cumhuriyeti’nin normlarına, değerlerine ve yaşam biçimine saygı duyup duymayacaklarının göstergesi olacaktır” ifadesini

kullanmıştır. Benzer bir şekilde AfD lideri Alexander Gauland, seçim öncesi kampanya sürecinde bir talk-show programına katılmıştır ve programda, Göç Komisyonu’nda mülteci hakları ile ilgili görev yapan SPD’li (Almanya Sosyal Demokrat Partisi) parlamenter Aydın Özoğuz’a ırkçı bir hakarete bulunmuştur. Gauland, bu hakaretinin sebebi olarak Özoğuz’un “Almanca dışında spesifik bir ortak Alman kültürü yok” ifadesini gösterir ve AfD’nin Eichsfeld’deki seçmen kitlesine referans vererek “Einsfeld’e gelsin de görelim. O zaman Alman kültürünün ne olduğunu görür. Hatta umarım bunu gösterdikten sonra onu Anadolu’ya geri postalarız” diyerek ırkçı hakarete tehdit boyutu da ekler.

Seçim Sonrası AfD ve FN’in Söylem Stratejilerindeki Farklılıklar

Başkanlık yarışında Emmanuel Macron’a yenildikten sonra bir başka televizyon programına çıkan FN lideri Marine Le Pen, bu programda Macron’un yeni yürürlüğe soktuğu çalışma yasasını ve küçük siyasi partilerin feshedilmesine yönelik yasa tasarısını hedef almıştır. Burada, seçim öncesi kampanya sürecinde ırkçı politika önerilerini savunurken kullandığı “politika aciliyeti” retoriklerinin aksine daha savunmacı bir pozisyonu olan ve eleştirel niteliği daha ağır basan bir söylem gözlenmiştir. Örneğin; Macron’un çalışma yasasını, “işverenlerin taleplerine hizmet edecek şekilde daha çok istihdam esnekliği ve iş

güvencesizliği getireceği” açısından eleştirmiştir. Aynı programda Le Pen, küçük siyasi partilerin feshine yönelik yasa tasarısını da “Fransız Anayasası, demokrasinin işleyişi için çeşitli partilerin özgürce örgütlenmesini gerektirir” ifadesiyle eleştirmiştir. Le Pen’in seçim öncesi ve sonrasındaki söylem stratejilerinin dönüşümüne bakıldığında, başkanlık seçimini kaybetmesiyle de bağlantılı olarak, seçim öncesindeki ırkçı retoriklerini “demokrasi” ve “iş güvencesi” retorikleriyle değiştirdiği gözlemlenmektedir. Dahası, Le Pen’in katıldığı programda bu sefer partisinin propagandasından ziyade iktidar partisinin politikalarının eleştirisi öne çıkmıştır. Programda çok az yer tutsa da Le Pen’in parti propagandası, Macron’un çalışma politikalarından memnun olmayan seçmenleri “sandığa çağırarak” üstü kapalı bir şekilde yapılmıştır.

FN’in söylem stratejisinin retorik açıdan dönüşümüyle ters orantılı olarak

AfD’nin lideri Alexander Gauland’ın 2017 Almanya Federal Seçimleri’nde partisinin oy oranının artmasından sonraki katıldığı bir başka programda ise Almanya’daki güncel meselelere yönelik ırkçı politika önerilerinin retorüğünü daha da keskinleştirdiği gözlemlenmiştir. Bu programda Gauland, sürekli olarak Almanya’nın doğu bölgesinde AfD’nin artırdığı oy oranına referans vererek “insanların kültürel yabancılaşmadan, sokakta, toplu taşımada kendilerini güvensiz hissetmelerinden ve kendi ülkelerinden yoksunlaştırıldıklarından şikayetçi olduklarını”, bunun da “yabancı nüfuzundan” kaynaklandığını iddia etmiştir. “Kültürel yabancılaşma” ve “yabancı nüfuzu” olarak adlandırdığı göçmen kökenli Alman vatandaşlarını ve halihazırda devam eden göçü “Almanya’nın güncel meselesi” olarak öne sürerek iktidar partisi olan ve bir merkez sağ-merkez sol koalisyonu olan CDU-SPD Hükümetini “göç yeterince kısıtlamayarak sınırların kont-

rolünü sağlamamakla” eleştirmiştir. Dolayısıyla, seçimlerdeki oy hedefini tutturmasıyla beraber AfD’nin, ırkçı politika önerilerini söylemlerinde daha açıkça ve daha keskin bir retorikle öne sürmeye başladığı gözlemlenmiştir.

Almanya ve Fransa’nın Siyasal Sistemleri Işığında Söylem Stratejilerine Bakış

1958’den itibaren Beşinci Cumhuriyet döneminin anayasasını kullanan Fransa, Bornschier ve Lachat’ın (2009) “iki kutuplu çok partili sistem” olarak da tanımladığı yarı başkanlık sistemiyle yönetilmektedir. Her ne kadar bu siyasal sistem, Bornschier ve Lachat’a göre (2009) Fransa’da birbirine yakın ideolojik pozisyonlardaki partilerin uygun bir merkez partinin çatısı altında birleştirdiği bir parti sistemi doğursa da 1980’lerden itibaren aşırı sağ parti FN’in gözle görülür bir seçim başarısı elde etmesini engelleyememektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında elbette ki Fransa’daki uzun soluklu “küreselleşme” tartışmalarının “AB’ye entegre olma” / “AB’ye sınır çizme” ekseninde bölünmesi de etkili olmaktadır (Bornschier & Lachat, 2009). 2017’deki başkanlık seçimleri öncesinde ise FN’in toplumdaki bu bölünmeden yararlanarak göçmen karşıtı söylemlerini ırkçı bir retorikle hayata geçirme olanağı yakalamıştır. Ancak başkanlık yarışının kaybedilmesinden sonra FN’in söylemlerindeki ırkçı retorik seviyesi düşüşe geçerek gündem bazlı politikalara muhalefet boyutuna dönmüştür.

Rabinowitz ve Macdonald’ın (1989) kavramsallaştırdığı üzere; bu söylem değişimi, FN’in seçmenleri mobilize etmeye yönelik “yönlendirici” işlevi değişmiştir.

Almanya’da nispi temsil odaklı seçim sistemine ve yüzde 5 seçim barajına federalizmin eşlik etmesi hem parlamentoda hem de seçim sisteminde yüksek derecede bölünme meydana getirmiştir (Cappocia, 2002). AfD’nin oylarının bölgeler arasında farklı yoğunluklar göstermesi ise AfD’nin yerele göre stratejik olarak değişen söylem üretmesine yol açmıştır. 2017’deki federal seçimlerde AfD’nin seçim hedefini tutturması ve parlamentoya milletvekili çıkarması, hem söylemlerindeki politika önerilerinin ırkçı içeriğini daha da alenileştirerek daha saldırgan bir retorik kullanmasına hem de aldığı oy oranına göre federal bölgelere yönelik farklı söylem ve politika önerisi getirmesine olanak sağlamıştır. Bu noktada AfD’nin “yönlendirici” işlevi, FN’in tersine daha da artmıştır.

Sonuç

Hem Almanya hem de Fransa’da yapılan seçimlerde popülist radikal sağın siyasi aktör olarak etkinliğin artması bakımından 2017, Avrupa demokrasisinin gidişatı açısından önemli bir dönüm noktasına işaret etmektedir. Parti programlarındaki politika önerilerinin ırkçı, militarist ve otoritarist boyutu sosyal bilimlerin çeşitli metodlarıyla analiz edilmelidir. Bunun yanı sıra popülist radikal sağın hem seçim

kampanyalarında hem de parlamen-
todaki muhalefet çalışmalarında kul-
landığı söylemlerin hangi stratejilerle
nasıl dönüştüğü daha fazla analiz
edilmelidir. Bu çalışma bu amaç doğ-
rultusunda ufak bir deneme olarak
ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın elde
ettiği temel sonuç, FN'in ve AfD'nin
seçmenleri "yönlendirici" işlevinin
seçimlerdeki hedeflerini tutturma-
larına bağlı olarak dönüştüğünün göz-
lemlenmesidir.

Referanslar:

AfD. (2013). Manifesto For Germany.
Berlin: Alternative für Deutschland.

AfD. (2017, 8 28). Youtube. AfD - Dr.
Alexander Gauland: "Ich habe frei
gesprochen": <https://www.youtube.com/watch?v=LgkjW3Rf1WU> adre-
sinden alındı

AfD. (2017, 10 4). Youtube. AfD -
Dr. Alexander Gauland bei Markus
Lanz: [https://www.youtube.com/
watch?v=Ab95SjeinHM](https://www.youtube.com/watch?v=Ab95SjeinHM) adresinden
alındı

Arzheimer, K. (2015). The AfD: Final-
ly A Successful Right-Wing Populist
Euro-sceptic Party for Germany? West
European Politics, 535-556.

Betz, H.-G., & Mayer, N. (1994). In-
troduction and the French National
Front. H. G. Betz, & S. Immerfall için-
de, The New Politics of the Right:
Neo-Populist Parties and Movements
in Established Democracies (s. 1-25).
Basingstone: Macmillian.

Bornschiefer, S., & Lachat, R. (2009).
The Evolution of the French Political
Space and Party System. West Euro-
pean Politics, 360-383.

Cappoccia, G. (2002). The Political
Consequences of Electoral Laws: The
German System as Fifty. West Euro-
pean Politics, 171-202.

Front Nationale. (n.d.). Notre Projet:
Programme Politique du Front Natio-
nale. Front Nationale.

Gemenis, K. (2013). What to Do (and
Not to Do) With the Comparative
Manifestos Project Data. Political Stu-
dies, 3-23.

Grimm, R. (2015). The Rise of the Ger-
man Euro-sceptic Party Alternative
für Deutschland: Between Ordolib-
eral Critique and Popular Anxiety. In-
ternational Political Science Review,
264-278.

Kitschelt, H. (2007). Party Systems. C.
Boix, & S. Stokes içinde, The Oxford
Handbook of Comparative Politics (s.
522-554). Oxford: Oxford University
Press.

Muis, J., & Immerzeel, T. (2017). Ca-
uses and Consequences of the Rise
of Populist Radical Right Parties and
Movements in Europe. Current Socio-
logy Review, 909-930.

Nationale, F. (2017, 5 22). Marine Le
Pen sur France Info TV. Front Natio-
nale: <http://www.frontnational.com/>

videos/marine-le-pen-sur-france-info-tv/ adresinden alındı

Nationale, F. (2017, 4 19). Marine Le Pen sur TF1 . FN - Front Nationale: <http://www.frontnational.com/videos/marine-le-pen-sur-tf1-22/> adresinden alındı

Rabinowitz, G., & Macdonald, S. E. (1989). A Directional Theory of Issue Voting. *The American Political Science Review*, 93-121.

Veugelers, J. (1997). Social Cleavage and the Revival of Far Right Parties: The Case of France's National Front. *Acta Sociologica*, 31-49.

Wren, A., & McElwain, K. (2007). Voters and Parties. C. Boix, & S. Stokes içinde, *The Oxford Handbook of Comparative Politics* (s. 555-581). Oxford: Oxford University Press.